

Sjøfjord

**karel
čapek**

**cesta
na sever**

Karel Čapek

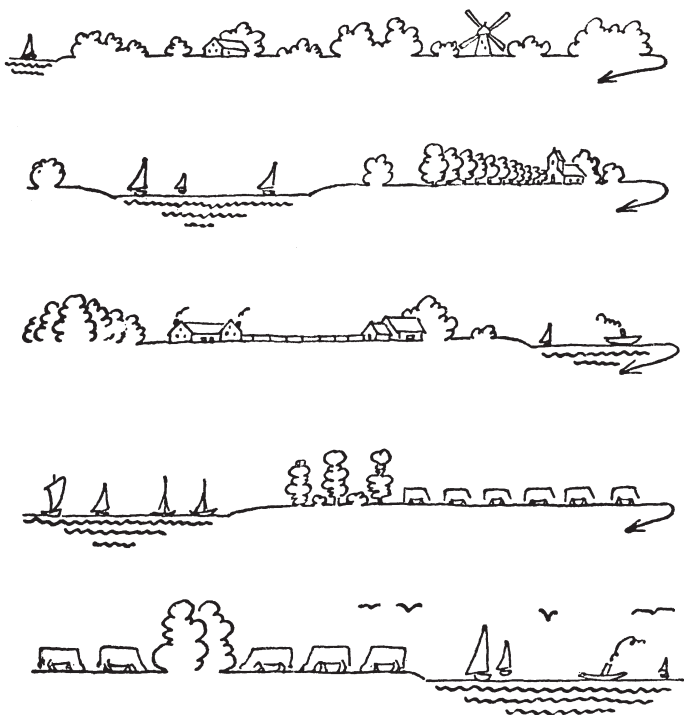
LEDA

CESTA NA SEVER

Ta cesta se začala hodně dávno, za časných dnů mladosti; kde jsou ty časy, kdy jsme vyplouvali z Göteborgu na palubě Vegy nebo z Vardø na palubě Framu! „Před námi bylo klidné a otevřené moře;“ pravda, byly to krásné dny. Avšak život je nevypočitatelný a dobrodružný; je to jen hra náhody, že se z našince nestal polární badatel. A přece tehdy čekala ve věčném ledu na své objevení neznámá země na 89° 30' severní šířky; byla na ní sopka, jež ohřívala můj ostrov tak, že na něm zrály oranže, mangové plody a jiná částečně dosud neznámá vegetace; a žil na ní neznámý, vysoce vzdělaný národ, živící se mlékem mořských krav. Dnes už ten ostrov asi nikdo nenajde.

Druhá cesta na Sever trvala déle a nebudu s ní asi nikdy hotov; její přístavy a štace se jmenují Kierkegaard a Jacobsen, Strindberg, Hamsun a tak dále; to bych musel popsat mapu celé Skandinávie samými jmény, jako je Brandes a Gjellerup, Geijerstam, Lagerlöf a Heidenstam, Garborg, Ibsen, Björnson, Lie, Kielland, Duun, Undset a nevím kdo ještě; například Per Hallström. A Ola Hansson, Johan Bojer a jiní a jiní, jako Andersen-Nexo a ti ostatní. Málo-li jsem žil na Lofotenu nebo v Dalarne, málo-li jsem se naběhal po Karl Johans Gate! Nic platno, jednou se člověk musí podívat aspoň na některá místa

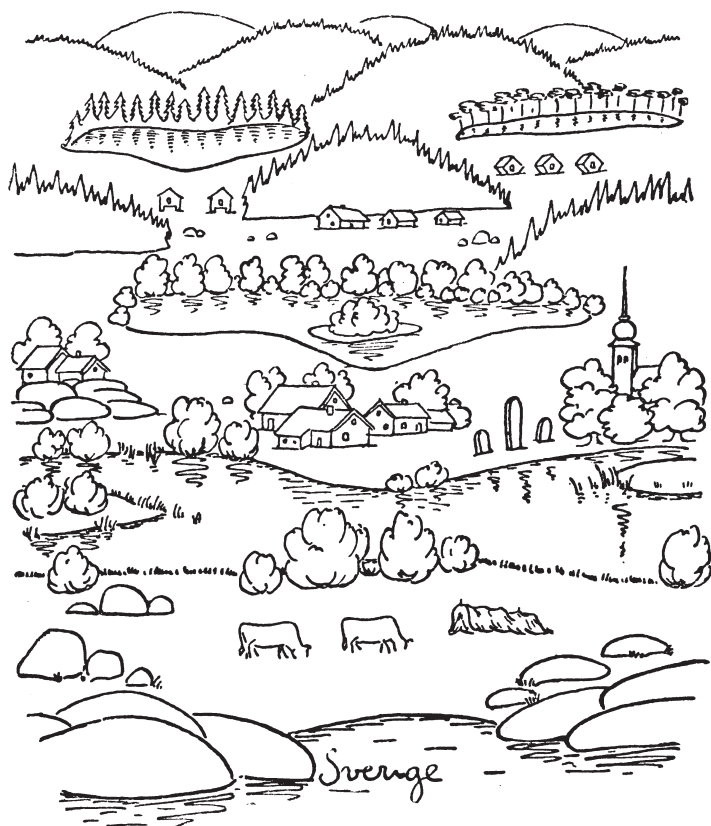
na světě, kde je doma; a potom se diví a kolísá mezi dvojm úžasem: že to už jednou viděl nebo že si to vůbec nedovedl představit. To je to zvláštní na veliké literatuře: že je tím nej-národnějším, co národ má, a přitom mluví řečí srozumitelnou

Danmark

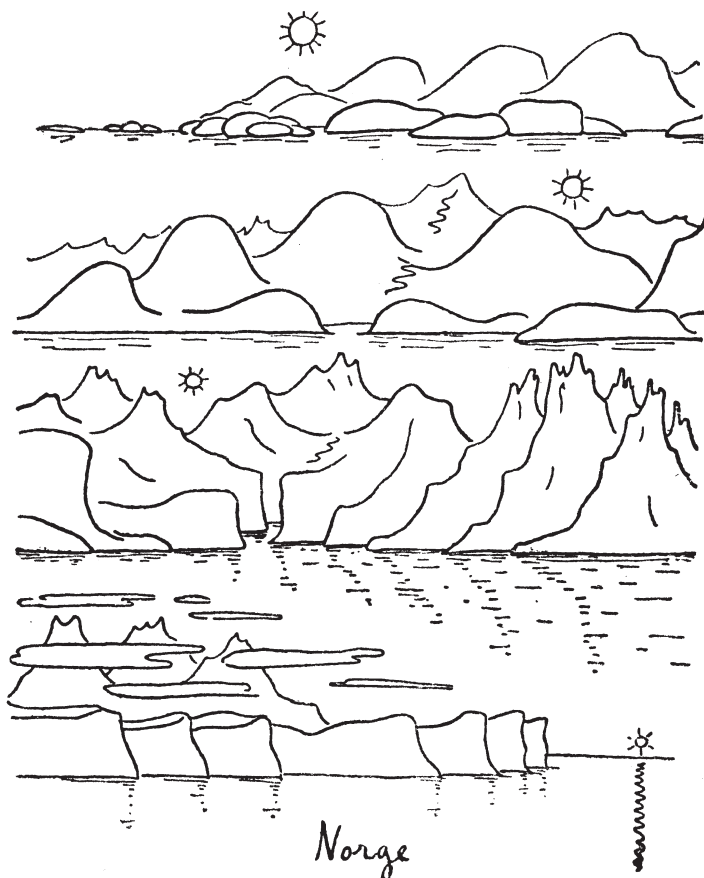
a důvěrně blízkou všem. Žádná diplomacie a žádný spolek národů není tak univerzální jako literatura; ale lidé jí nepřikládají dost váhy, to je to; proto se mohou pořád ještě nenávidět nebo si být cizí.

A pak je ještě jedna cesta nebo pouť na Sever; ta nemíří k ničemu jinému než právě k severu: protože tam jsou břízky a lesy, protože tam roste tráva a třpytí se hojnost blahoslavené vody; protože tam je stříbrný chlad a rosná mlha a vůbec krása, jež je něžnější a přísnější než každá jiná; protože i my

už jsme sever a nosíme v hloubi duše kus svého chladného a sladkého severu, který neroztaje ani žňovým úpalem; kousek sněhu, kousek březové kůry, bílý kvítek tolije; pouť k bílému severu, k zelenému severu, k bujnému a tesknému severu,

k severu strašnému a líbeznému. Ne vavřín a oliva, ale olše, bříza a vrba, květ vrbice, kvítek vřesu, zvonek a oměj, mech a kapradí; tavolník u potoka a v lese borůvčí; žádný planoucí jih není tak hojný a kyprý, tak šťavnatý rosou a mízou, tak

požehnaný chudobou a krásou jako púlnocní kraj; a když už putovat – vždyť je to námaha, člověče, hrozná trampota a starost; a když už tedy putovat, ať je to hned do ráje nejsličnějšího;

a pak řekni, jestli to není to, co jsi hledal. Ano, chvála bohu, je to ono; viděl jsem svůj sever, a dobré to bylo.

A je ještě jedna cesta na Sever. Tolik se dnes povídá o národech a rasách; měl by se člověk na ně aspoň podívat. Například co se mne týče, šel jsem si omrknout čistokrevné Germány; odnesl jsem si dojem, že to je skvělá a statečná rasa, která má ráda svobodu a pokoj, potrpí si na osobní důstojnost, nedá si tuze poroučet a nijak nepotřebuje, aby ji někdo vedl. Když už člověk putuje za poznáním národů, ať se jde podívat na ty šťastnější a duševně vyspělé. Byl jsem se podívat na půlnoční kousek Evropy; a chvála bohu, ještě to s ní není tak zlé.

DÁNSKO

Bräiken

Linköping

Skeningen

(Skeppsättning)

Östergötland

DÁNSKO

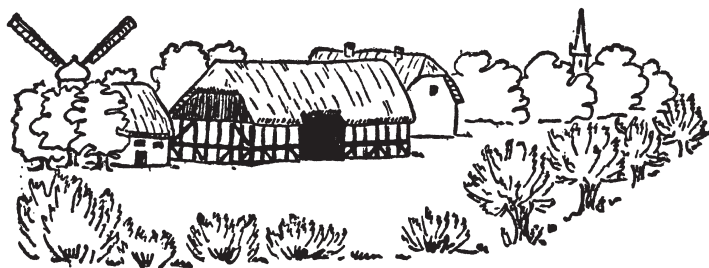
*Zem zeleně, zem keřů, luk a trav,
rumělka střech snad nikdy neztmaví,
čilimník na stráních a stáda krav a krav,
zelená jezírka a bílé přístavy.*

*Věžičky kostelů z víry a lepenky
a statky pod slámou a koně bělohříví,
hra dětských stavebnic, červené kaménky,
pomněnky zřítelnic, které se všemu diví.*

*Zem s vůní bezinek, zem s vůní vln a sena,
zem úsměvu a dívek s mléčnou pletí,
zem milá, malá, snad zem zaslíbená,
zem zlatých pih na tváři zdravých dětí.*

DÁNSKO

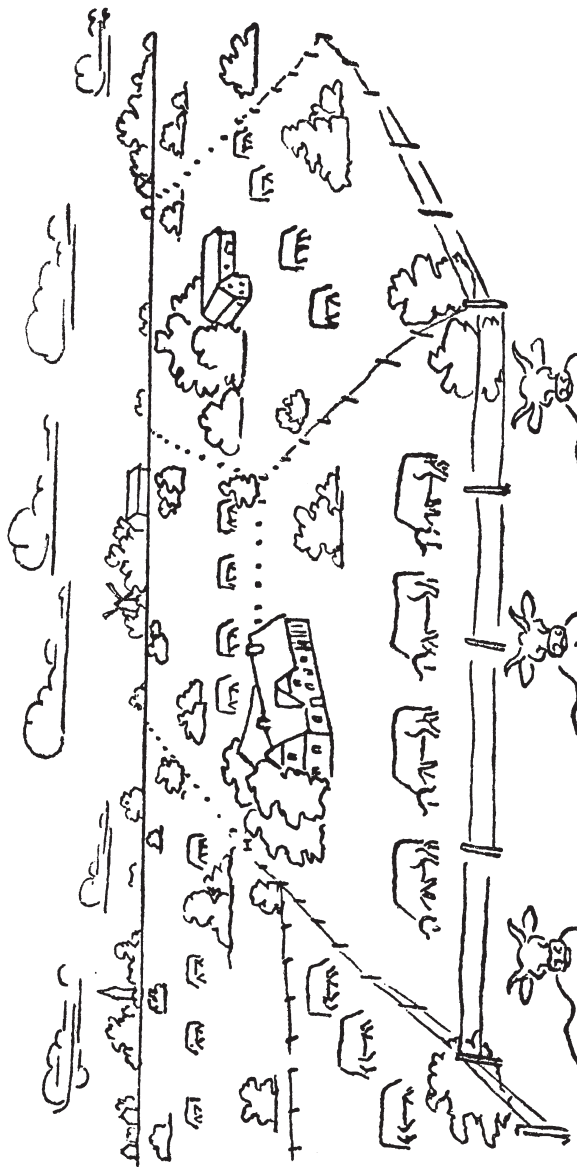
I překročí člověk německou hranici a ubírá se dál po půdě Jutské. Na první pohled to není ani tak nápadný rozdíl; na obou stranách hranic stejná rovina, jen tak tak zvlněná, aby se neřeklo, že je to ploché jako stůl; stejné černobílé krávy na té i oné straně, jenom že tam mají listonoši tmavomod-

ré kabáty a tady krásně červené; a tam vypadají přednostové stanic jako přednostové stanic, kdežto zde připomínají staré a vládné loďní kapitány. Teprve lidé se svými vládami a všelikými řády vyrábějí na světě velké a ostré rozdíly. Proč nenašpulit ústa a nepískat veselé písně, když tyto černobílé kravky se po nás mírně ohlížejí dánskýma očima?

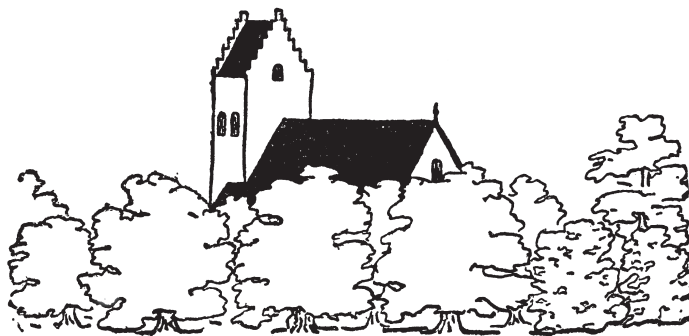
Zemička světle zelená, jako se na mapách malují nížiny; zelené louky a zelené pastviny, kropenaté stády; temné chebží s bílými koláči květů, modrooké dívky s mléčnou a plstnatou

pletí, pomalí a rozšafní lidé; rovina, jak by ji pravítkem nakreslil – prý tady někde mají horu, kterou dokonce nazvali Himmelbjerg; jeden můj známý ji hledal autem, a když ji nenašel, ptal se domorodců, kudy má k ní jet; i řekli mu, že ji právě několikrát přejel. Ale to nevádí; zato tu člověk vidí hodně do šíra, a kdyby se postavil na špičky, viděl by třeba i moře. Co dělat, je to maličká země, i když si sečte všech svých pět set ostrovů; je to malý krajíc, ale zato tlustě pomazaný máslem. I budiž pochváleno požehnání stád, stodol a plných vemen, věžičky kostelů v korunách stromů a ramena větrníků, kolácející se v čerstvém větříku – jenže to už jsme po pěkném novém mostě přejeli Malý Belt a jsme na ostrově Fyen; kterýžto ostrov vypadá spíš jako zahrada než jako obyčejná země. Tož pravda, měl bych putovat touto mírnou cestou mezi vrбами, touto cestou mezi olšemi, touto cestou vedoucí k špičaté věžičce kostela na obzoru; ale jsme tu jen na přechodu, milá cesto, neboť naše pouť vede za půlnocním sluncem. A tady nejsou žádné vesnice, jako u nás, ale jenom dvorce rozhozené po jednom na zelené pastvě; dvorce s červenými střechami; a od dvorce k dvorci jede na kole listonoš v červeném kabátku. Každý statek sedí sám pro sebe uprostřed svých zelených polí, a na západní straně, odkud vane vítr, je až po komín zachumlán v hustém stromoví; každá louka je obehnána drátem, a na ní se pasou bělohříví, pomalí koně nebo hnědé krávy ve vyrovnané řádce; jsou totiž přivázány ke kolíkům, ale to není vidět, a proto se člověk diví, že jsou tady krávy tak dobře vychovány a pasou se v pravidelném a vzorném rozestupu. Nebo si všechny lehnou ve stejně vznešeném pohovu a přežvykují stejným tempem. Nebo je to stádo ovec,

Handwritten text in a cursive script, likely a signature or a note, located at the bottom right of the drawing.

mezi nimiž není ovcí černých ani ovcí prašivých, nýbrž samé ovečky vyvolené, pasoucí se na pravici Stvořitele. Nebo se tu nehnutě a blaženě popásají keře černého bezu, kulaté vrboví a tučné, vypasené stromy, pokojně přežvykující vláhu země, vítr a stříbrné světlo dne. Samá boží pastvina. Nic než veliký boží grunt, na němž ani není vidět tu lidskou práci: tak dobře a čistě je udělána.

A vypadá to vlastně, jako by to bylo vyňato z obrovské krabice hraček a pěkně rozloženo po hladké rovině: tu máte, děti, a hrajte si; tady jsou domečky a chlévce, tady hnědé kravky a tady koně bělohříví. Tady máte bílý kostelík, a já vám povím, proč má na věži třináct zubů: to je dvanáct apoštolů a nahoře sám Kristus Pán. A teď to rozsázejte po zelené pastvině do řádek a čtverců, aby to bylo hezké a plné na pohled; sem dejte větrník a sem listonoše v červeném kabátku, sem kadeřavé stromy a tady postavte figurky dětí, jež vám mávají na pozdrav (pravda, musí tu být vláček); a teď řekněte, není-li to krásná hračka! Ba pravda, vždyť je tu Odense, městečko Andersenovo; proto jsou ty hračky oživeny, proto ty kravky